

ניתוח נתוני התיירות לישראל כפונקציה של אירועים בטחונים, 2000-2016

ירון אָרְגַז, אוגוסט 2017

רקע

צד הביקוש בענף התיירות מושפע על יד גורמים רבים. אחד הגורמים המשמעותיים הינו התרחשותם של אירועים ביטחוניים ביעד התיירות. אירועים ביטחוניים מתרחשים בשנים האחרונות בתדירות גבוהה יחסית במדינות שונות אשר, עד לא מכבר, נחשבו יעדי תיירות בטוחים (כגון: פאריס, בריסל, לונדון, ניס, ברצלונה). כיום ניתן להעריך כי יעדי תיירות אלה ורבים אחרים בהם גל הטרור טרם היכה, חשופים לטרור העולמי.

אחד הביטויים המובהקים ביותר של ההשפעה על התיירות בעקבות ארוע טרור הינו ירידה מהירה בביקוש וכפועל יוצא מכך בהכנסות מהענף. התגובה לארועי טרור יכולה להיות נגזרת של עוצמת הארוע (מספר הנפגעים והנזק), של תדירות האירועים באותו יעד ושל עצמת הסיקור התקשורתית שהארוע מקבל.

מדינת ישראל נמצאת זה מספר עשורים במצב של אירועים ביטחוניים שונים כאשר תנועת התיירות לישראל מגיבה בהתאם.

נהוג לאפיין את תנועת התיירות על פי מדינות מוצא ועל פי קהלי יעד (מוטיבציות הביקור של התיירים). אחת ההנחות היא שתיירים ממדינות שונות מתאפיינים בגישה דומה כלפי יעד התיירות וכלפי האירועים המתרחשים בו עקב היותם משוייכים ללאום מסויים/בעלי אזרחות מסויימת. הנחה זו מקורה גם בפשטות הבדיקה הואיל והתיירים נספרים עלפי ארץ אזרחותם. כל סיווג אחר של התיירים, למשל לפי מטרת ביקורם, כרוך בעלויות גבוהות של ביצוע סקרים על מגבלותיהם.

ניתוח זה מנסה לאפיין את מידת הרגישות של התיירות לישראל על ממדינות מקור מרכזיות על בסיס נתוני תנועת התיירים בפועל ממדינות אלה לישראל במהלך השנים 2000-2016 לפי חודשים (למ"ס).

חשוב לציין כי עבודה זו מספקת מודל לחישוב ההשפעה של ארועי ביטחון על התיירות וניתן ליישם את הכלי על אירועי בטחון נוספים בהסתמך על בסיס נתונים מתעדכן הכולל את נתוני כניסות התיירים לפי המדינות כאמור ואת המועדים של אירועים בטחונים נוספים ככל שיתרחשו.

במהלך תקופת הבדיקה שהחלה עם ארועי הר הבית, התרחשו בנוסף 5 אירועים משמעותיים והם: חומת מגן, קשת בענן, לבנון השנייה, עופרת יצוקה, עמוד ענן וצוק איתן

מתודולוגיה

על מנת להעריך את רגישות התיירות מהמדינות השונות יש לייצר מדד שמגלם בתוכו פרמטרים שעל בסיסם ניתן לחשב ערך בר השוואה עם מדינות אחרות.

המדד שנבנה כולל פרמטרים המבטאים את היקף התיירות ערב ארוע בטחוני ואת מהירות ההתאוששות לאחריו ואלו הם:

סימול	תאור הפרמטר
A	אחוז הירידה בכניסות תיירים בחודש העוקב לארוע/בחודש הארוע
B	מרחק החודש הראשון מתום הארוע בו התיירות החלה לעלות כמה חודשים עברו מתום הארוע עד שהתיירות מאתה מדינה החלה לעלות
C	שעור השינוי בתיירות בחודש הראשון לאחר תום הארוע
D	מספר החודשים שעברו מתום הארוע עד שמספר כניסות התיירים חזר לרמתו בהשוואה לממוצע שלושת החודשים שקדמו לארוע (ערב הארוע)
E	מידת השינוי (הפרש) בין ממוצע משקל התיירות מהמדינה ביחס ליתר המדינות (ממוצע 3 חודשים אחרי הארוע פחות ממוצע של שלושה חדשים לפני הארוע)

לכל אחד מהפרמטרים הנ"ל ניתן משקל (סובייקטיבי) שאותו ניתן לשנות.

לאחר מכן נבנה בסיס נתוני כניסות התיירים לפי מדינות ומועדי הארועים הביטחונים. ביחידות זמן של חודשים כאמור.

בשלב הבא חושבו עבור כל מדינה הציונים המשוקללים של כל אחד מהפרמטרים לכל אחד מהארועים הביטחוניים ולאחר מכן הציונים תורגמו לצורך הנוחיות לסולם של 0-100.

בשלב הבא שולבו כל הציונים של תגובת התיירות לארועים לגבי כל המדינות שבבדקו. הלוח הבא מראה את הממצאים של הבדיקה כאשר עמודת הדרוג היא הקובעת:

		E	D	C	B	A	
דרוג	ציון משוקלל	0.15	0.25	0.15	0.15	0.3	
8	43.3	62.9	50.6	20.6	63.9	28.7	ארה"ב
11	41.7	32.6	48.3	19.6	91.7	26.8	רוסיה
2	50.4	64.2	40.0	42.0	66.7	48.1	צרפת
18	30.9	31.4	21.7	24.1	83.3	15.5	גרמניה
19	30.7	32.1	24.4	20.7	63.9	23.7	הממלכה המאוחדת
17	32.5	31.3	27.5	25.6	75.0	19.4	איטליה
5	46.6	42.9	46.7	46.6	80.6	31.5	אוקראינה
12	41.3	38.6	35.6	28.2	100.0	24.8	פולין
10	42.4	40.3	41.7	28.7	75.0	34.5	קנדה
13	39.1	36.6	23.9	36.6	83.3	32.2	הולנד
7	44.9	41.2	43.9	27.3	88.9	34.4	ברזיל
14	36.8	37.0	26.7	25.9	80.6	28.7	ספרד
9	42.5	40.2	35.8	22.7	80.6	40.0	ארגנטינה
3	48.4	40.5	57.5	43.2	72.2	35.6	אוסטרליה
15	35.0	38.7	26.9	22.2	83.3	22.2	קוריאה
16	34.1	38.5	29.2	24.5	83.3	16.1	רומניה
6	46.2	40.9	33.6	44.7	83.3	41.4	סין
1	55.0	40.3	57.5	59.7	80.6	45.0	אינדונזיה
4	47.1	39.1	43.3	25.0	72.2	52.9	הודו

הלוח לעיל מראה עבור כל פרמטר את המשקל שניתן לו, את הציון המשוקלל של כל מדינה בכל אחד מהפרמטרים ואת הדרוג הסופי של כל המדינות שהשתתפו הניתוח כאשר דרוג נמוך (1-5) מראה רגישות נמוכה של התיירות מהמדינה לאירועים שנבדקו ואילו ערך דרוג גבוה (16-20) מראה רגישות גבוהה.

כך למשל ניתן לראות כי התיירות מהמדינות אינדונזיה, צרפת, אוסטרליה והודו נמצאות ברגישות נמוכה לאירועים שנבדקו בעוד התיירות מהמדינות איטליה, גרמניה והממלכה המאוחדת רגישה מאוד לאירועים אלה.

הערות:

1. המשקולות שניתנו למדדים הינם סובייקטיביים עם זאת בניתוח רגישות שבוצע ההבדלים אינם גדולים.
2. קיימים הבדלים בין מידת הרגישות של התיירות בין ארוע לארוע, כלומר הלוח לעיל נראה מעט שונה בהתייחסות לארוע הבודד